

EVANGYÉLIOMI

PROTESTÁNS LAP.

Megjelen minden héten egyszer pénteken egy iven. — Előfizetési ár egy évre 6 frt, félévre 3 frt negyedévre 1 frt 50 kr. — Hirdetések díjaszáz szóig 1 frt, kétszáz szóig 2 frt, a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr. 3-iknál 70 kr. bélyegdíj 30 kr; csakis egyház és tanodát érdeklő hirdetések fogadtatnak el. A lapot érdeklő mindennemű közlemények a szerkesztőhöz — Fűvészkert-utcza, 1078. sz. a. intézendők.

Előfizetési felhívás

az „Evangyéliomi Protestáns Lap“ 1877-ik évi II-ik félévi folyamára.

A magyar protestántizmus s általában a keresztyénség igaz barátait tisztelettel kérjük fel e Lap támogatására; előfizetési ára félévre 3 frt, mely szerkesztőhöz posta-utalványon küldendő be. — A Lap alakja, iránya, szelleme marad az eddigi, kívánván az Ur Jézus Krisztusnak, az anyaszentegyház láthatlan fejének ügyét tehetség szerint, de hűségesen, továbbra is szolgálni.

A presbyterián nagy gyűlésről részletes és terjedelmes tudósításokat fogunk hozni,

Debreczen, 1877. junius 15.

Balogh Ferencz

hittanszaki tanár, felelős szerkesztő s kiadó.

Tudósítás.

A presbyterián nagy gyűlésre Edinburghba tisztelt és szeretett hitrokaink körébe indulván, távollétem alatt e Lap vezetését ideiglenesen Dr. Márk Ferencz a vallástan rendkívüli tanára vállalta el. A Lapot illető mindenféle közlemény ezután is csak „az Ev. Prot. Lap szerkesztősége“ czim alatt intézendő.

Debreczen, 1877. jun. 21.

Balogh Ferencz,
szerkesztő.

Micsoda eszközök által lehetne a vallástanítást czélszerűbbé tenni?

Ha a vallástanítás jelenlegi helyzetét a korábbiakkal összehasonlítjuk, akkor bátran állithatjuk, hogy valamint a többi tanágak terén, úgy itt is a kor legjelesebb paedagógjai mindent elkövetnek, hogy ezt lehető leghelyesebb irányban fejlesszék. Még magok a mérsékeltebb modernesek is, kik pedig az egyes hittételekkel szemben meglehetősen szabad álláspontot foglalnak el, őszintén beismerik, hogy e fontos tananyagot mindenesetre a legnagyobb gondal és lelkiismeretességgel kell kezelni. S valóban! hogy ha

azt a nagy buzgóságot, melylyel mostanában e fontos tárgyat honi egyházi lapjaink is felkarolták, figyelembe vesszük; ha látjuk azt, hogy mily örvendetesen szaporodik azoknak száma, kik a vallástanításnak czélszerűbbé és eredménydúsabbá tétele érdekében lelkesen buzgólkodnak: úgy talán azt is nyiltan kimondhatjuk, hogy a jövő még ezen a téren is üdvös és boldogító eredményeket szülhet.

Mindenesetre a leghelyesebb eszközök feltalálása lenne itt a legelső, melyekkel aztán a vallástanítás jelenlegi zavaros állapotán segíteni lehetne. Hogy ne lenne már az valahára pusztá onus úgy a tanár, mint a tanítványra nézve. Én azt hiszem, hogy mindnyájunknak, kik e tantárgy tanításával foglalkozunk, közös óhajtásunk ez!

A lelkiismeretes tanár, különösen pedig az, ki ugyanazon osztályban más tudományok előadásával is foglalkozik, ha az elvégzett napi munkára még egyszer egy futó pillantást vetett, fájdalommal tapasztalhatá, hogy minden leckeórái között, melyeket tartott, épen a vallástani órák sikerültek legkevésbé; hogy épen itt nem érhetette el azt, a mi után pedig lelke egész hevével törekedett, hogy osztálya minden tagjánál, a feszült és élénk figyelmet az egész órán át mindvégig fentartsa. Vajjon, hogyha mi magunkat komolyan és lelkiismeretesen megvizsgáljuk, nem leszünk-e kénytelenek mindnyájan szomoruan bevallani, hogy mi,

daczára minden jóakarottnak, daczára annak, hogy a vallástani órákra mindig a legnagyobb pontossággal előre elkészültünk: mégis az óhajtott siker részben, vagy pedig sokszor egészen is elmaradt; hogy mi tanítványaink érzelmét, vallásos fogékonyságát, kedélyét, lelkületét — egészen érintetlenül hagytuk, — szóval a szív, a mely pedig épen a vallásosságnak valódi és egyedüli székhelye, nálok egészen hidegen maradt?!

Szinte fájt az ember lelkének látni, leginkább pedig azon órákon, melyeken a heidelbergi kátéból egyes elvontabb hittani kérdések fejtegetése került felszínre, hogy annak bevégződése után egy némelyik tanítvány mintegy nagyot lélegzett, mintha most már ezzel egy reá nézve igen kellemetlen óra terhének elhordozásától szabadult volna fel, s csakis most kezdődne el a valódi és boldog élet! Azt hiszem, hogy kisebb vagy pedig nagyobb mérvben mindnyájan tapasztaltuk ezt; s ha akadtak itt-ott talán többen is, kik szavainkra kellő figyelemmel, sőt talán teljes odaadással is hallgattak, de a nagyobb résznel, minden őszintébb és nemesebb törekvéseink, a legtöbb esetben hajótörést szenvedtek.

Vajjon honnan eredhet már e sikertelenség? Vajjon az ok bennünk tanároknak rejlik-e, vagy pedig valahol másutt, egészen rajtunk kívül...? Oly kérdések, melyekre hogyha helyes és kimerítő feleletet akarunk adni, féltő, hogy oly húrokat pendíthetünk meg, melyeknek rezgése csakis fájó érzést kelthetne fel egyesek keblében!

A legnagyobb hiba itt tagadhatlanul legelőször is magában a családi élet körében rejlik. A gyermek, a legelső vallásos benyomásokat, melyek a minden tiszta és nemes eszmék iránt még teljesen fogékony léleknek világát érintik, kétségtelenül a családi tűzhelynél nyeri; s hogyha itt hiányzik már a vallásos dolgok iránti kellő kegyelet, — hogyha a szülék a vallás iránt ridegséget, vagy talán még tiszteletlenséget is mutatnak: akkor kétségtelen, hogy a gyermeki vallásos kedély az ily család köréből már megmételvezve jön az iskolába, s így vallásos életének csirája már oly sérülést szenvedett, melyet aztán az iskolai vallás-oktatás csakis nehezen menthet meg a biztos rothadástól. Gondolom, hogy nem szükség bővebben indokolnom ez állítás valóságát. Mindnyájan érezzük és tudjuk azt, hogy vallásos neveltetésünk boldogító alapja épen a szülei háznál vettetett meg. Ha olvassuk a legkitünőbb egyének élet-rajzát, mindannyian egész határozottsággal beismerik, hogy vallásos jövőjüket főképen a családnak köszönhetik. A ház egyenesen Istentől rendelt első ápolóhelye a vallásos nevelésnek. A szüléknek szent és egyedüli feladatuk, hogy a házban Isten nagy nevét magasztalják, s gyermekeik az Ur félelmében neveltessenek. Ha tehát a vallásos képzés a család körében elhanyagoltatik: akkor valóban úgy az iskola mint az egyház, a családnak előkészítő és vezető se-

gélye nélkül, aligha lesz képes később már az ifju vallásos kedélyre kellő hatást gyakorolni. A keresztyénség százados történelme is hangosan bizonyítja azt, hogy csaknem egyedül a családi élet körében találá fel a vallásos élet a maga legszentebb és legnemesebb tűzhelyét.

Dr. Schaff Fülöp new-yorki hittanár „Geschichte der alten Kirche“ című jeles művében gyönyörű képét adja a régi keresztyén családok vallásos életének. Hogyha egy régi keresztyén sarkophagén a családi isteni tisztelet rajzoltatik le, rendesen úgy találjuk, hogy a jobb oldalon négy férfi, kezében egy irattekerccsel, olvas vagy pedig énekel; a bal oldalon pedig három nő s egy lantot pengető fiatal leány ábrázoltatik ki. Alexandriai Kelemen melegen ajánlja a szüléknek, hogy a család minden tagját naponkint közös imára és biblia olvasásra gyűjtsék egybe. Tertullian a valódi keresztyén házasság képét azon leveleiben, melyeket nejéhez irt, úgy festi le, hogy kötelességek egymást tanítani, oktatni, vigasztalni, bátorítani, s egymással zoltárok és dicséretnek éneklésében versengeni. De nemcsak az első keresztyén századokban, hanem később is az egész középkoron át a vallásosság a maga valódi ápolóhelyét egyenesen a családi élet körében találta fel. Ily körülmények közt aztán, maga az iskola is sikeresebben munkálhatott közre az ifju vallásos kedély fejlesztésére, meg lévén már előre vetve az alap, melyre a vallástani terén építhessen.

Az azonban nagyon messze vezethetne bennünket, hogyha itt azon akadályokról akarnánk szólni, melyek a vallástani sikertelenségére munkálnak; de meg czikkünknek főcélja nem is ebben áll, hanem sokkal inkább annak kimutatásában, hogy micsoda eszközök által lehetne már a vallás-oktatást czélszerűbbé s hatásosabbá tenni?

Tagadhatlan igazság, hogy itt sok függ először is magától a tanár személyiségétől. A tanárnak egész egyénisége, igen sokszor vérmérséklete is, — de legtöbb esetben mégis a valláshoz állása az, mely azt okozza, hogy annak tanításánál egyáltalában el nem érheti az óhajtott és várt sikert. Hogyha nem szaktanár kezeli a vallástani teret; s ha az illető tanár már ez órán is épen oly rideg, kimért hangon és modorban beszél tanítványaihoz, mint más lecke-órákon; hogyha az az előadandó anyagot inkább csakis az ész és emlékezet, nem pedig egyszersmind a szív dolgának is akarja tekinteni: akkor a tanítvány tüstént észreveszi, hogy itt már nem a szív beszél a szívhez, s hogy a szó egyáltalában nem azon forrásból ered, honnan pedig okvetetlen jönnie kellett volna. Ha a tanár a tárgy iránt, mit előad, lelkesültséget mutatni nem képes; ha nincs áthatva az elmondott események fontossága és szentségességétől: úgy valóban hatásról még csak szó sem lehet; s bármilyen alaposak és tartalomdúsak legyenek is szavai, — de ha azok nem egyenesen lelke mélyéből; nem a szívből, mint a val-

lás valódi forrásából buzognak fel : akkor minden fáradtsága füstbe ment, minden törekvése határozottan czéltévesztett.

A vallástanításnál a tanár személyiségén kívül sok függ még attól is, hogy vajjon minő fogalommal bír ő maga is a vallás lényegéről?

Hogyha nevezetesen a tanár a vallást tisztán objective úgy tekint, mint a mely egészen a tanítvány lelkületén és gondolkörén kívül esik; hogyha azt a viszonyt, a mely köztünk és az istenség, vagy pedig a Jézus Krisztus személyisége között létezik tisztán pragmatice, vagy még inkább száraz történeti modorban fejtegeti : úgy tanítása az ifju vallásos kedélyt bizonyára sohasem ragadja meg! Ezzel azonban mi egyáltalában nem azt akarjuk mondani, hogy a vallástanításnál az események történeti oldalát egészen mellőzni kellene; a mennyiben feltétlenül szükséges, hogy az ifju nemzedéket Isten léte és tulajdonságai, az embernek Isten- és világhoz viszonya, nemkülönben azon közösség felett is, mely közte és a Jézus Krisztus között létezik, okvetetlen felvilágosítsuk történelmi szempontból is; csak hogy ha mi már a vallástanítást tisztán arra szorítjuk, hogy ezeknél a tanítvány ép olyan ismeretet sajátítson el mint p. o. a történelmi nevek és számok betanulásánál szokás; ha a bibliai történeti események lefestésénél s az egyháztörténelem folyamában itt-ott felmerülő nevezetesebb személyek külső életének lerajzolására helyezzük a fősúlyt; ha a heidelbergi káté kezelésénél, nem annyira a keresztyénség főbb igazságainak a tanítványok előtti lehető vonzó modorban előadása és fejtegetése, hanem sokkal inkább egyes kevésbé lényeges és száraz kérdések magyarázása s azoknak szó szerinti betanultatása az, melylyel az ifju vallásos érzületét képezni akarjuk : akkor a vallástanítás czélja tökéletesen el van tévesztve, s a tanítványban a kellő érdekelttség helyett, okvetetlen az ellenkező fog előállni. Igaz ugyan, hogy a tanuló e tekintetbeni köteletségének teljesen eleget tesz; nevezetesen, hűségesen az emlékezet sajátjává teszi a tanár által elébe szabottakat; de tökéletesen hiányzik nála az a tudat, hogy ő a megtanultakat szive sajátjává is tartozik tenni; hogy az az Isten, kiről a sz. irat mint jóságos és örökkévaló Atyáról szól : épen az ő Istene; s hogy a szent irás nem csupán isteni mű, hanem számára egyszersmind vallásos ismeretének forrása is; hogy a Krisztus általi megváltás és megigazulás, nem egyedül vallástani fogalmak, hanem oly lényeges és benső események, melyek minden keresztyén embernek szívében, és így az övében is fel-felujulnak. Ha tehát a tanár már mindezeket figyelmen kívül hagyja : akkor szavai a tanítvány vallásos érzületét teljesen érintetlenül hagyják, s az egész vallástani óra megszűnik a tanár és tanítvány közötti élő kölcsönhatás lenni!

Ezzel együtt szorosán összefügg már azon lényeges kérdés is, hogy vajjon mi a vallást túlnyomólag mint a hit és tudat vagy pedig mint az akarat és cselekvés tárgyát fogjuk-e fel? Hogy az eféle nézet mennyire helytelen lenne : azt bizonyítani is felesleges. Különben is Schleiermachernek a vallás lényegéről alkotott azon fogalma óta, hogy a vallás túlnyomólag az érzés dolga, minden jelesebb paedagog teljesen egyetért abban, hogy annak valódi forrását egyenesen a szívből kell keresni. Nem is ér az épen semmit, hogy ha a tanár tele tömi ugyan vallástani ismeretekkel tanítványainak fejét, de ennél épen a legfőbbet : a szív képzését és az érzelem fejlesztését egészen elhanyagolja. Tökéletesen igaza van egyik derék német paedagog

Berthelt drezdai iskolatanácsosnak, midőn mondja : „Religiöse Kenntnisse heisst noch keineswegs Religion haben. Das bloss Wissen kirchlicher Lehrrätze oder auch religiöser Sprüche und Lieder ist noch weit entfernt von der wahren Religiosität, die das ganze Wesen des Menschen, Geist und Gemüth, Verstand und Wille heiligt, die sein ganzes Denken und Thun veredelt und das Menschliche zum Göttlichen erhebt und weihet.“*)

(Vége következik.)

Dr. Márk Ferencz.

KÖNYVISMERTETÉS.

Jézus példázatai homiliákban.

Irta Pazar József szalókai ref. lelkész. Közrebocsátja fia Pazar István ághteleki ref. lelkész.

Egyházi irodalmunk igen gazdag egyházi beszédek ügyében, de szegény a homiliákban, sokkal bővebben terem a tételes prédikáció mint szorosan a biblia szövegéhez ragaszkodó s azal folytonosan szerves összefüggésben levő, a bibliai cikkelyt izről-izre kíséző homilia. De nem is csuda, ha tekintjük a mostani kor beteges kívánságát, mely az egyházi beszédben is követeli a merész költői phantasia durrogásait, a stylus felszóviragoztatását, követeli, hogy az a világi irodalom szabályaihoz kösse magát, melytől pedig az egyházi beszédek készítése nagyon elűt, ennek önálló czélja és hivatása folytán.

Kezem alatt egy oly mű van, melyről azt merem állítani, hogy egyházi irodalmunkra nézve nyereség s irodalmunknak egyik fényes pontja, de nemcsak a mű maga érdemeli meg teljes elismerésünket, de az is, a ki közrebocsátotta, így a legszebb fiui kegyeletnek adta fényes tanujelét s bár adná ég, hogy e nemes példát, e ritka fiui szeretetből származott hálát sokan követnék.

A mű két füzetből áll, az első füzet tartalmaz 23 példázatot 186 lapon, melyeket egyenként méltassunk figyelemre, én örömmel teszem ezt, mert ezen homiliák átolvasásakor, éreztem a vallásos kedély édes melegét, s meg vagyok győződve arról, hogy a kik e példázatokot használandják, magok is lelkesülnek s másokat is lelkesíteni fognak.

I. „Bevezetésül“ cz. alatt előadja író, hogy milyen a Jézus példázata, igen szépen s nagyon élénk színekkel festi azoknak nagy horderejét és magasztos egyszerűségét. Ez egy elegendő arra, hogy megtudjuk azt, melyszerint oly íróval van dolgunk, kinek lelke egész át volt hatva Krisztus szerelmétől. „Mi a Jézus példázata“, arra így felel : „Talányok kardja, mely vág, bont, oszlat, fejt, minden csomókat, melyeket csak a kétkezes, hitelenség, tudatlanság, pogány babona bogozott és halmozott rakásra.“

II. Miért szólott Jézus példabeszédekben? erre felel a második homilia, máj. XIII. rész 10—15. verseiről írva. A nyelvezet oly megragadó, hogy elolvasva azt, újra kezdeni van kedvünk, a felfogás egészen megfelel a keresztyén vallás Jézusi voltának. A kérdésre így felel : „Jézusnak titkokat kellett megfejteni, hogy azokról a hallgatókban helyes fogalmat teremtsen, összehasonlíttá az ismert és látott dolgokkal s ezek között — a látott és nem látható dolgok között — a viszonyt úgy mutatá ki, hogy a legeggyűbb is megérté.“ Vagyis a logika legelső szabványa

*) Pädagogische Vortäge. Herausgegeben von F. Dix derzeitigen Vorsitzenden der pädagogischen Gesellschaft zu Leipzig. Leipzig F. Brandstetter. 1876. pag. 5.

lett betöltve, ismertről menni ismeretlenre. Hogy Jézust a nép megértse és hogy ezen megértés maradandó legyen, használta Jézus a példabeszédeket.

III. „Életboldogságunk biztos alapja az Isten ígéje“, e fejezet szól Mát. VII. rész 24—29. versekről. Luk. VI. 47—49. versekről. Benne a vallásos ihlet sugárzik s magával ragadja az olvasót, „az ige megtartása egyedüli eszköz arra, hogy örökre áldásosozottak legyünk.“

IV. „A keresztyénség mily szívet keres“ stb. e thémáról értekezik Mát. IX. rész 14—17. Márk II. rész 18—22. Luk. V. r. 33—39. versek felett. Biztos kézzel bontja fel a kérdést s a szövegből meríti minden állítását és bizonyítását. „Elfogult szívbe nem való az evangyéliomi tudomány.“

V. „Következetlenség a keresztyénség megvetésében.“ Máté XI. rész 6—19. Luk. VII. rész 31—35. vers. Ezen homiliában szembe állítja író azokat a dolgokat, melyeket csúfolni szoktak a vallástalanok s nemcsak következetlenségüket, de nyomorult gyengeségüket is kimutatja.

VI. „A jó akadályai bennünk és kívülünk.“ Mát. XIII. r. 3—8. vers stb.

VII. „A jó tevékeny és tétlen hatása“, ugyanazon bibliai textuson alapul, mindkét elmélkedés magasztos, és tárgyát ki-meríti, világosan értelmez és hatásosan.

VIII. „Isten országa terjed, gyümölcsöz és learattatik.“ Márk IV. r. 26—29. vers. Az író álláspontját fejezi ki Isten országa terjedésében ez: „Mily gyöngé és erőtlén vala a hit kezdete Nikodémusban, mindazáltal szívébe fogadván egyszer az ige magvát, annak isteni erejével lassanként úgy nevededik, hogy a tanácsnak ellenszegülve azt mondhatá, hogy Jézust kihallgatás nélkül nem kell kárhóztatni.“

IX. „A jó és rossz származása.“ Mát. XIII. r. 24—30—37.—43. Egészen a szöveghez ragad ebben az író, és ebből folyólag állítja, hogy a jó az Istentől, a gonosz a sátántól származik. Kényes tétele kifejtésében meglehetősen szerencsével járt el, bár a feltett kérdéseket, felelet nélkül hagyja néhol. Végül így zárja be elmélkedését: „A ki bünt cselekszik az ördögtől vagyon, ki Istentől született, bünt nem cselekszik.“

X. „A jó és rossz előhaladása.“ Mát. XIII. 24—30—36—43. Az előbbeninek tovább fejtése, a:

XI. „A jók és rosszak vége“ Mát. XIII. r. 42—43. v. Ezen inkább bölcselmi uton fejthető tétel író úgy mutatja be előttünk, ki következetes gondolatmenetével nem riad vissza kimondani a jogsúlyosabb ítéletet sem. A jó és rossz haladását és végét, gyönyörű lélektani alapon tárgyalja s egész drámai erővel halad előbb és előbb.

XII. „Kicsiny kezdete és dicső vége a jónak“. Mát. XIII. r. 31—33. Itt az Isten országa van a jó alatt értve s író a biblia tanuságából kimutatja a mustármagot, a történelemből annak fokozatos növekedését, s a szellem erejéből annak dicső végét.

XIII. „Az elrejtett, forgalomban levő isteninek megtalálásán való öröm.“ Mát. XIII. 44—46. Rajzolja azt az örömet, mit Simeon érzett Urunk születésén. A tétel felállítása mint vezérfonal nyúlik át az egészen, és író attól sehol el nem távozik, s így kiált fel, oly emberrel szembe, ki előtt az elvetett isteni felvilágosított: „Ah! mi kell neki több? hiszen mindene van, szíve telve, lényé minden szükségei és kívánságaival együtt megelégitve van.“

XIV. „Jó és rossz együtt és különválva.“ Mát. XIII. r. 47. 50. Az alapul felfogott példázathoz a homilia igen hű és annak minden betűjéhez ragaszkodó.

XV. „Idő és körülményekhez magát alkalmazó lelkipásztor.“ Mát. XIII. r. 52. Ebben az író azt bizonyítja, hogy a lelkesnek tudónak kell lenni, mert a tudatlan nem képes más tanítani, az egyházi szolgának pedig tanítani kell. Az idő halad és gondolkodik, a tudományos ismeretek mindinkább szélesbülnek, be-behatnak a nép alsóbb rétegeibe is, annál inkább kell és megkiváncsítatik, hogy az egyházi tanítók általuk világoljanak. A jó pap holtig tanul, mégis tanulatlan hal meg. — Élete ne rontsa le azt, mit beszéde épít. — Ezek a kiszakasztott kalászok mutatják az író igen helyes véleményét a lelkesi hivatás felől.

XVI. „Az irgalmatlannal irgalmatlanul bánunk.“ Máté XVIII. r. 23—35. v. Az az egyszerűség, melylyel az elhunyt író, tárgyát itt is bonczolgatja, az olvasóra igen jótékony hatást gyakorol. Nem kerit nagy tért gondolata kinyilvánítására, hanem kimondja azt keresetlenül és teljes tárgyhoz mértéggel. Ezen homiliában elosztatja az önámításokat s kimondja: „a mily mértékkel mértek, azzal a mértékkel mérnek vissza nektek.“

XVII. „Különböző munka s egyenlő jutalom.“ Mát. XX. r. 1—16. v. A munka jutalom nélkül nem marad s azt Isten igazsággal osztja, ezt teljes lélekkel bizzuk ő reá, magunkat ne vezessük tévútra, mert „elsőkől lesznek utolsók s utolsókól elsők.“ Ezen homilia arra indítja a hallgatót, hogy legboldogabb az, ki megnyugszik Isten akaratján.

XVIII. „Sokat ígérő s mitsem tartó“ stb. Mát. XXI. 28—32. v. Tételét itt egész elradadtatással fejt ki az író. . . „A mi a nedv az élő fában, annak kellene lenni az ember érzelmének; szavainak virágoknak, cselekedeteinek gyümölcsöknek kellene lenniök. De mi szomorú, hogy ez nem így van; hogy érzem és beszéd; hogy beszéd és cselekedet, oly különbözők. . . Emlékezzünk a farizeusokra. . . “ Arra törekedjünk, hogy bensőnk olyan legyen mint külsőnk, szívünk mint életünk. — A homiliák között ez foglalja el a legelső helyet s az író ezt leghosszasabban is tárgyalta, még pedig oly kitünő tapintattal, hogy ennek elmondása mindenestre buzdító leendene a gyülekezetekre nézve.

XIX. „Isten szeretete és az ember hálátlansága. Mát. XXI. 33—44. stb. Az író Isten és ember közti viszony magyarázataival, mély vallásos érzetéről s lelkesi charismájáról tett tanúbizonyosságot. E homilia minden során látható a búslakodó próféta és a lelkesült apostol. . . „Sokáig vala türelemmel az Ur a gonosz szolgák iránt s nem bünteté őket, de midőn magukat meg nem jobbiták, nem maradt el a büntetés sem.“ Halljátok meg azért. . . valamit az ember vetend, azt aratja. . . Engedelmeskedjünk Istennek, hogy elvehessük az élet boldogságát.

XX. „Isten szeretete s az emberek hálátlansága és önhittsége.“ Mát. XXII. r. 1—14. Az előbbi homilia alap gondolatát folytatja ebben tovább az író, s egyszersmind azt bizonyítja be, hogy szabad akaratunknál fogva, lehetünk „hivatalosak és választottak“. Ragyogó színben tünteti fel az Isten szeretetét s az ember parányiságát.

XXI. „Az éberség haszna és a vigyázatlanság ártalma.“ Mát. XXV. r. 1—13. E homiliában lelki éberségre intetünk, nehogy elveszszünk. . . „Vigyáznod kell óh ember mindenre, vigyázz körülte a világra, vigyázz saját szívedre, vigyázz ama sötét hatalmakra, melyekkel a biblia szerint tusakodnod kell.“ Vigyáznunk kell, mert nem tudjuk, melyik napon vagy órában fog eljönni az Ur!

XXII. „Az Istentől vett jóadományok jól használásának fontossága.“ Máté XXV. r. 14—30. stb. Az alapszeme: „Micsodád

van óh ember, a mit nem vettél volna, és ebből kifolyólag mutatja ki, hogy a ránk bizottakkal hüen sáfárkodjunk...“ szolgáljunk az ajándékokkal — melyeket vettünk — másoknak, forgassuk szüntelen szemünk előtt: a mit cselekedtetek egygyel az én kicsiny atyámiai közül, én magammal cselekedtetek.

XXIII. „Az utolsó ítéletben nyilvánossá leend az, hogy mily fontos Jézus szemei előtt a szeretetnek tette. Máté XXV. rész 31—46. v. Az első füzet ez utolsó homiliája arról igyekszik meggyőzni az embert, hogy tetteiről számot kell adni, hogy a jónak jutalma, a bűnnek büntetése el nem marad. Lelkes szavakkal s szeretettel teljes intelemmel fordul a hallgatókhoz s így szól: Egy irgalmasság és egy irgalmatlanság sem kerüli ki az ő tekintetét. Sohase feledjük, hogy Jézustól tagadjuk meg, mit a szegénytől megtagadunk és hogy Jézusnak adjuk, mit a szegénynek adunk.

Igen röviden im bemutatám az első füzet 23-dik homiliáját s mondhatom, hogy lelki élvezetet nyertem ezeknek figyelmes átolvasásán, s reményem, hogy szolgatársaim, ezen művet méltán megérdemlő legmelegebb pártolásban fogják részeltetni. (Vége követk.

V e r i t á s .

B E L F Ö L D .

Megbízó levél.

A magyarországi helvét hitvallású református egyház kormányzó közgyűlései annak idejében vették és örömmel fogadták presbyteriánus testvéreink felhívását; a mult őszszel hazánkban és körünkben megfordult tiszteletes Blaikie ur és társa pedig az élő személyes érintkezés melegevel még jobban megéresztelték a vágyat és akaratot bennünk: csatlakozni szívvvel lélekkel a föld különböző pontjain levő hittestvéreinket egybekaroló s érdeklőleg egymáshoz közelítő szövethozáshoz. Egyházkerületi közgyűléseink legközelebb abban állapodtak meg, hogy a magyarhoni öt református egyházkerület mint egy egész legyen követei által képviselve, s e végre 3 egyházi és 3 világi egyént választottak meg. A jelenlegi nehéz körülmények s hazánkban a kedélyeknek izgatott volta s egyéb közbejött okok miatt azonban a bizalommal felnivottak, — egyet kivéve — nem vállalkoztak a hosszú utra, s így meg kell nyugodnunk ezuttal abban, hogy egyetlen egy küldött képviselje hazai egyházunkat.

Egyházi közhatóságaink által követküldésre felhatalmazott alólirott órállói anyaszentegyházunknak összes egyházunk nevében ezennel kinevezzük és megbizzuk a debreczeni református kollégium egyik hittanárát **tiszteletes Balogh Ferencz urat**, hogy menjen el a mi szeretett és nagyrabecsült hitrokonnainknak f. é. július hó első napjain Edinburghban tartandó presbyteriánus egyetemes gyűlésére, adja át részünkről testvéries tiszteletünket s vegyen részt a nagyfontosságú tanácskozásokban.

A magyar református ősi egyház, mely a reformáció elejétől fogva mindenféle viharok és rázkódások közepett az isteni gondviselés áldott kegyelmének virasztása mellett és védő szárnyainak oltalmában, ha a próbáltatások folytán megfogya is, de szent hitében és lelki erőben el nem fogyatkozva, szakadatlanul fenntartotta magát, s századokon át Európa délkeleti részén, mint az evangyéliomi világosságnak határtornya nem szűnt meg világolni: ez eredeti ősi egyház üdvözöl titeket egybesereglett atyákat és testvéreket.

Az Océán két oldalán virágzó református egyházak buzgó jelesei által indítványozott s dicséretes erélyvel egybehozott egyetemes presbyterián gyűlés oly jelenség, mely a reformáció 3 százados életében egyetlen a maga nemében! mert az egy hitet és egyházkormányzati azonos elveket valló egyháztesteket képviselőikben először csatolván egymáshoz, felmutatja a szellemi egységet, mint egy ujkori pünköszt ünnepen, mikor „Istenfélő férfiak minden nemzetségek közül kik az ég alatt laknak“ (Csel. II. 5.), a hit, remény, szeretet egy nyelvén az Isten ígéje szent ügyében mindnyájunk közjává foglalatoskodnak. Mélyen át vagyunk hatva ezeknek meggondolására! Jobb és bal kezünk felől tömörülnek a támadó erők az Üdvözítő, kijelentett vallása és szentegyháza ellen is: az új próbáltatások e napjaiban felette kívánatos a reformáció szétszórva és külön működő erőit lehetőleg rendezni s felhasználni az Isten országa diadalmasabb előbbvitelére.

Szívből kívánunk áldást és sikert a közös munkálkodás megkezdésére. Lélekben veletek leszünk a védművek alapjainak lerakását célzó tanácskozásaitokban, ti se feledkezzetek el ró-lunk, erősebb hitélet után küzdő ősi testvéreitekről „a reménységnek Istene töltson be titeket minden örömmel és békességgel a hit által, hogy reménységgel bővölködjetek a Szentlélek ereje által.“ (Rom. XV. 13.)

Kelt Magyarországbán.

Debreczenben, 1877. június 16-án.

Szerető testvéreitek a hitben.

Báró Vay Miklós

cs. k. aranykulcsos, belső titkos tanácsos, a sz. István rendje nagykeresztese s a magyar szent korona örje, mint a tiszamelléki egyházkerület főgondnoka.

Révész Bálint,

tiszántúli ev. ref. e. kerület szuperintendense.

A tiszai ágost. egyházkerület püspöke főtiszt. Czékus István ur Debreczenben.

Czékus István püspök ur, a hegyaljai esperesség egyházait látogatván meg, ezen körutjában Debreczenben is kiszállott, megtekintendő az ezen város kebelében letelepedett ágostai hitvallású testvéreinket. — Junius 21-én délben érkezett meg N.-Károlyból s kíséretében láttuk: Bartholomaeidesz János főesperes és nyiregyházi lelkipásztor, Dianiska Andor batizfalvi és Farbaki József nyiregyházi lelkipásztorokat. A vonatnál a debreczeni ref. egyház és város részéről, Révész Bálint ref. püspök és Simonffy Imre polgármester, az ágostai hitvallású testvérek részéről pedig Tamássy Károly által fogadtattak, és üdvözöltettek.

Délután 2 órakor kezdődött a tiszteletökre rendezett közebéd, melyen mintegy 50 – 60-an vettek részt; az ágostai atyafiakon kívül képviselve volt a debreczeni lelkészi kar, a főiskolai és felsőbb gazdasági tanintézet tanárkara, a városi tisztviselőség stb. Természetesen magyar szokás szerint a felköszöntések, üdvözlések, mint a kölcsönös vonzalomnak, szeretetnek, nagyrabecsülésnek és jókedvnek kifejezései itt sem hiányozhattak.

A közebéd végeztével püspök ur és társai a főiskolát s abban a különböző gyűjteményeket mint a természetrajzi és természettani szertárt, könyvtárt és tanulók lakszobáit tekintették meg. Majd ellátogattak a kistemplomba is, ahol épen egy leányiskola közvizsgája tartatott.

Majd 6 órakor vette kezdetét a tanácskozás az ágostai testvérekkel, melyen elhatározott, hogy évenként legalább kétszer tartani fognak külön isteniszteletet a nyiregyházi evang. lelkész vagy lelkészek vezetése mellett, más tekintetben mint eddig, úgy ezután is a debreczeni ref. egyház lekipásztornak szolgálatát veszik igénybe.

Az estét a püspök ur Schäffer Nándor vendégszerető családja körében töltötte el többi társaival együtt, a hol tiszteletükre fényes estély rendeztetett.

Másnap jun. 22-én délelőtt 9 órakor istenisztelet tartott a ref. kistemplomban. Az Urnak háza teljesen megtelt résztvevőkkel. A gyülekezet által mondandó énekek, kinyomattatván, a jelenlevők közt szétosztattak, az 1-ső ének volt: Jövel szent Lélek ur Isten! (saját dallama szerint), a 2-ik pedig: Ha Krisztus maga oltalma anyaszentegyházának (Dallam: Erős vár nekünk az Isten); melyeknek megható és buzgó elzengedezése után Farbak József nyiregyházi lelkész a szószékbe lépett s valódi szónoki erővel, képességgel és hatással egyházi beszédet tartott Máté XXVIII. 20. verse alapján: Én ti veletek vagyok mind e világ végezetéig. Igen alaposan fejtegetvén, hogy a hol a Krisztus vagyon és lakozik, csak ott van a segély, szeretet, egyetértés, béke, hit stb. — Az egész egyházi beszédnek összekötése avatott és művészi kezekre utal, elmondása pedig egy kitünő egyházi szónokról tett tanubizonyosságot. — Az istenisztelet emelésén közreműködött a nyiregyházi dalárda összhangzatos éneklése és Nagy Lajos nyiregyházi énekvezérnek gyakorlott és szép orgonajátéka. — Az egyházi beszéd után zárének volt: Boldog nép az kinek magadat óh szent Isten kijelentet! (dallam: XXXIII. zs.) Ezután következett az urvacsorájának kiszolgáltatása; Czékus István püspök és Bartholomaeidesz főesp. jelentek meg az urasztalánál, s a ritualis szertartás elvégzetvén, 35 férfi és 46 nő, összesen 81-en vettek részt a szent jegyekben s ezzel az istenisztelet 11 órakor véget ért.

A kedves vendégek a déli vonattal tovább folytatandók lévén útjokat, az indóházhoz kísértettek ki s ott ismét azok, kik oly szívélyesen fogadták, búcsút vettek a kitünő püspöktől és derék utitársaitól.

K Ü L F Ö L D.

A skót szabadegyház egyetemes gyűlése.

(Folytatás.)

Május 28-án a reggeli, vagyis inkább nappali ülés kezdődött déli 12 órakor.

Ez ülés csaknem egészen egy constitutionalis kérdés tárgyalásával volt elfoglalva. Nevezetesen Henderson, coatbridge-i lelkész, a hamiltoni egyházmegyében, az olasz szabad egyház evangélizálási bizottságától tanáruul hivatott meg Rómába és e meghívást elfogadván, tanári állását tényleg el is foglalta. Ennek folytán a hamiltoni egyh. megye kérvényezi az egyetemes gyűléstől, miszerint Henderson tételessék át az olasz zoni szabadegyházba egyházmegyei tagul; az olasz egyházmegye azonban ellenzi az áttétetést constitutionális okoknál fogva. A két egyházmegye kérvénye, illetőleg ellenkérvénye vétetett tehát mostan az egyetemes gyűlés által tárgyalás alá. Mindkét fél képviselői kihallgattatnak, a ház tagjai részéről a tárgyhöz többen hozzászólnak s végre abban történik a megállapodás, hogy a hamiltoni egyházmegye kérvénye elvettetik, vagyis Henderson továbbra is tagja marad a hamiltoni egyházmegyének és az

olasz zoni szabadegyházban, jöllehet ott hivatalos állást foglal el, csak mint a római szabadegyház egyszerű tagja tekintetik. Hosszas, száraz vita volt ez, melynek egyhangúsága próbára tette a ház türelmét. Nem is időzöm én ennek részletes ismertetésével, vagyis a tárgyban felmerült indítványok mellett, vagy ellen szólók érveinek és észrevételeinek elemzésével, nehogy a pusztán helyi, de épen nem fontos érdekű szervezeti kérdéssel én is próbára tenni látassam a t. magyar olvasó becses türelmét. Annak jelzése után tehát, hogy a hosszura nyult vita folytán más nagyobb érdekű és fontosságú tárgyak, melyek pedig különben napirenden lettek volna, érintetlenül maradának, s az ülés $\frac{1}{4}$ órakor feloszlott, áttérek az esti ülés részletesebb ismertetésére; mert itt már, igenis, nagyszerű és kiváló fontosságú keresztyén dolgokkal találkozunk.

Esti ülés kezdete $\frac{1}{4}$ 8-kor.

Tárgy: a külföldi missiók bizottságának jelentése. Felsőges tárgy, lélekemelő tényeket mutatva elő az evangéliomi világból. Az evangéliom hirdetéséről, Urunk és megváltónk akaratából folyólag „minden népek tanításáról“ van szó. A ház zsúfolva van; nők, férfiak, tanulók karzatai szorongásig megtelnek intelligens keresztyén közönséggel. A figyelem s érdeklődés húrjai feszülve vannak. De im! mi az első fájdalmas meglepetés? A bizottság buzgó elnöke, „a nagy hittérítő“, Dr. Duff*) nincs jelen; betegség folytán a jelentés személyes előterjesztése végett nem hagyható el házáat. Megelőző pénteken este a zsidó missió bizottságának elnökét, Dr. Moody Stuartot kelle az érdeklődő közönségnek nélkülöznie; most pedig a másik, vagyis külföldi missió bizottságának elnökétől Dr. Dufftól kelle megfosztatnia. Nem várt s épen azért fájdalmas csalódás mindkét esetben. A megszokott általános tisztelet, szeretet és őszinte ragaszkodás tárgyai nehezen nélkülöztetnek.

A jelentést Dr. Murray Mitchell terjeszté a ház elé, s az érdemdús elnök méltó képviselésére alig lett volna nála más valaki képebb. Mesterileg kezelé a reá bízott feladatot.

Egy kissé részletesebben akarván a szóban forgó tárgy ismertetésébe bocsátkozni, először rövid kivonatolással idézni fogom a jelentés némely pontjait; és csak azután térek át az egyes szónokok pár szóvali ismertetésére.

A jelentés egy terjedelmes és érdekes okmányt tesz. A szabad és ref. presbyterián egyházak missióinak egyesítéséről s illetőleg az Uj-Hebridák megtérítéséről többek közt így szól:

„A szabad és ref. presbyterián egyházak uniója egyszersmind azok külföldi missiói vállalatának szerencsés egyesítését is maga után vonta.“

„Az Uj-Hebridák térítésén működő missió, melyet 25 év óta a ref. presbyterián egyház tartott fenn, az unió idején 12 rendes hittérítővel rendelkezett. Hat presbyterián egyház segíté egyező lélekkel a munkásokat.“

„Az Uj-Hebridák térítésén működő missiónak nagyon érdekes története volt. A szigetcsoporthoz tartó lakó népség úgyszólván egyike volt a pogányság legalsóbb fokán állóknak. Eromango, hol Williams és több mások vértanui halált szenvedtek, ezen szigetek közé tartozik. De Isten áldása gazdagon szállott a missióra. Két sziget, Aniwa és Aneityum, teljesen megnyerettek a keresztyénségnek és a többiek az igazság folyvást halad

*) A hittérítés nagy munkájában megöszült tisztes férfi, Dr. Duff jelenleg Edinburghban lakik; s az iskolai év újév előtti részében Edinburghban, újév utáni részében pedig Glasgowban szokott a szabadegyház kollégiumaiban missiói felolvasásokat tartani.

előre. Az Ur asztalához járulók száma a múlt évben volt : 814, és a keresztyén istenítisztelet rendes hallgatói : 3000. A sziget-csoportozat népessége 150,000-re számított. Csak teljesítse az egyház továbbra is szilárdan feladatát és egy generatio mulva, bizhatunk benne, az Uj-Hebridák összes lakossága Krisztus egyháza köré fog seregelni.

A nyassa-tói*) missióról következő észrevételeket idézek a jelentésből :

„Nyassa-tói levelek, melyek Young¹⁾ onnan való eljövele után teljes két hónappal keltek, mutatják, hogy a missió-társaság, Dr. Stewart vezetése mellett, teljes volt szívvvel és reménnyel. Aggályaink vannak a rabszolgakereskedésre nézve, melyet a békés missionáriusok jelenléte csak részenként nyomhat el. A szabályszerű kereskedés meghonosítása a Nyassa vidékén megérdemli és meg fogja nyerni a glasgowi és más helyi keresztyén kereskedők legkomolyabb figyelmét. Lépések fognak valószínűleg tétetni egy forgalmi ut készítésére a parttól Nyassa-tóig; s ha igen, az valószínűleg Kilwától a Nyassa-tó északi végeig fog lenni. A Nyassa-tó ama vége körülbelül csak 120 (t. i. angol) mérföldre lévén a Tanganyika²⁾ déli végétől, mint nem lehetetlennek, vagy messzeesőnek nézhetünk elébe, hogy az út a benföldön ez utóbbi tóig fog kiterjesztetni. A londoni missiótársulat egy tanganyika-tói missió alapítását tervezi; az egyházi (t. i. az angol egyházi) missiótársulat ez időre már valószínűleg megkezdte victoria-nyanzai³⁾ evangyélitai működését; és ha Skócia s ezen két hatalmas angol társulat méltók lesznek a nagy feladathoz, oly változás fog előállni az egész tavas környéken, a Zambesitől a Nilus fő vizeig, a mely több mint mesés, de mégis igaz lehet. Ez egy lelkesítő remény; és eddigelé, a mint meg kell hálásan vallanunk, az egyház szive kellőleg megfelelt azon hivatásnak, melyet a letiporva levő Afrika java tűzött eléje.“

A kaffrariai és natáli⁴⁾ missióra nézve ilyképen szól többek közt a jelentés :

„Míg Livingstonia egy idő óta természetesen különös figyelmet vont magára, nagy buzgalommal haladt elő a munka Kaffrariában és Natalban is, a mint a jelentés utóbbi részében láthatni. Azon jelentésből, melyet buzgó kaffrariai hittérítőink egyike küldött hozzánk, a következő szavakat idézhetjük : „A keresztyénség roppant haladást tesz. Ez egy dicső ország. Midőn segélyforrásai kifejlenek, legalább tiszszeresen fogja jelenlegi népességét segélni; és midőn a pogányság elenyészik belőle, fontos szerepet fog játszani a világ ügyeiben. Transvaal területének legközelebbi annexiója új kötelességeket ró Britanniaira Dél-Afrika irányában. a Jóreményfokától a Zambesi folyóig, britt uralom áll, vagy állandó nemsokára fölényben. Vajha! eszében tartaná nemzetünk azon ünnepélyes kötelességeket, miket ezen birodalmi fölény foglal magában.“

*) A Nyassa-tó esik Afrika belsejében; 1861-ben fedeztetett az fel Livingstone által környéke nagyobb részben alan fekvő és mocsáros; kelet felől mintegy 8—10 angol mérföldre magas és fákkal borított gránitdombok találatnak. B. E.

¹⁾ Young a nyassa-tói missiónál működött s fontos szolgálatai után közelebről visszatért honába. Young nevezett missió állását, működési terét s feladatát itthon több közgyűlésen érdekesen ismertette.

²⁾ Tanganyika egy tó keleti közép Áfrikában; 1858-ban fedeztetett fel Speke és Burton által. B. E.

³⁾ Victoria-Nyanza egy tó közép-áfrrikában; 1868-ban fedeztetett fel Speke által. B. E.

⁴⁾ Kaffraria és Natal déláfrrikai angol birtokok. B. E.

A keletindiai központi keresztyén kollégiomról a jelentés ezeket mondja :

„A terv a madrasi intézetnek egy keletindiai központi kollégiommal való consolidálását illetőleg oly sikerrel valósított meg, a mely megfelel, vagy felibe rug azon várakozásoknak, miket annak legmelegebb barátai tápláltak. Az új intézkedések valamivel több mint egy év óta állanak; és a kollégium állandó sikere felől, úgy látszik, semmi okszerű kétség nem lehet, ha oda ez országból alkalmas férfiak elegendő számmal nyeretnek meg. Mult január 1-én a felsőbb, vagyis kollégiomi tanfolyamon 174-re ment a tanulók (diákok) száma, kik közül 28-an voltak benszüllött keresztyének; míg az alsóbb, vagyis közönséges iskolai tanfolyam tagjai 754-en voltak. Az egyházi missiótársulat és a Wesleyan missiótársulat szives ígéretüket segélynyújtás tekintetében beváltották s a kollégiom alapjához mindenikök 300 fonttal (3000 ezüst forinttal) járult. Más hittérítői testületek is nyilvánították együttes működésre irányuló óhajtasukat a felsőbb oktatás érdekében; és ezek még láthatják, hogy itt az alkalom a szabadegyház segélésére ezen nagy vállalat tovább fejlesztésében, — mert ez minden tekintetben nagy vállalat, s s ennek sikeres vezetése ugyancsak igénybe veszi egy oly egyház erejét, miő ezen miénk, mely nem nagy és melynek sok más igen nagy fontosságu missiói munkát is kell végeznie. Sok okunk van hálaadásra, hogy ezen keresztyén kollégiomban számosabb tanulók vannak, mint akármely más keletindiai kollégiumban. A tisztán világi kollégiumok, a kormány támogatása alatt, hatalmas befolyással bírnak, de hogy ez, a szó széles és tágas értelmében, inkább jóra, vagy rosra irányul, felette kétséges. A felsőbb oktatás szükségessé lett; de fájdalom lesz Indiára nézve, ha a felsőbb képzettséget nem hatandja át a keresztyén igazság sava. Minden érv, mely a világi nevelésrendszer fentartása ellen itthon felhozatik, tizszeres erővel bir egy pogány országban.“

A felsőbb oktatás tárgyával kapcsolatban megjegyzi a jelentés, hogy „a calcuttai kollégiom folyvást fentartja azon fontos állását, melyet több mint 30 évvel ezelőtt biztosított magának; a bombayi hittérítői személyzet nagyban erősödött a két utóbbi év alatt s méltán lehet remélni, hogy az ottani intézet teljesen fel fog az idők kívánalmainak megfelelő fokra emelkedni; és a pumai és nagpuzi intézetek, bár nem vesznek részt abban, a mi technicailag „felsőbb oktatásnak“ nevezetik, mégis, mint keresztyén seminariumok, nagyon fontos munkát végeznek.“ (Folyt. köv.) Bethlendy Endre.

K Ü L Ö N F É L É K.

— A tiszántúli ref. egyházkerületnek ezen évben 2-ik közgyűlése július 21. s több napjain fog Debreczenben megtartatni. Tárgyai lesznek : az államsegély felhasználási módjának végleges megállapítása, lelkészi fizetés minimuma felett beérkezett egyházmegyei vélemények, új mértékrendszer behozatala, a behivatalnokok fizetéseinel; több igen fontos tanügyi tárgy, a gymnasiumot és jogakadémiaát illető miniszteri leiratok, a debreczeni gymnasium rendezése stb. Ezen gyűlésnek ily sürgősen összehívását a függőben levő tanügyi dolgok és kérdések követelik; miután az áprilisi gyűlés alkalmával, a sok peres ügy miatt mindezeket halasztani kellett.

— „A vasárnap és munkás osztályok“ kiadására mint pártoló tagok ujjalag jelentkeztek : A b a f f y Lipót és C s á k János lelkész urak 1—1 forinttal.

— **Helyreigazítás.** Lapunk utolsó számában az „Emlékeztetés” című belföldi cikkekébe a következő meglehetősen értelemzavaró hiba csuszott be: „Életsajkánk, mely egykor együttesen haladva kedvező széllel evezett a boldog ifju kor szélcsend uralta folyamán” stb. Azt hiszem különben, hogy azt bárki is tüstént észrevehette, hogy az már csak mégis merő képtelenség lenne egy szélcsend uralta folyón kedvező széllel evezni.

— **Nagy-Bánya.** Főtiszt. Czékus István tiszai ágost. hitv. szuperintendens ur itt a szokásos kanonika vizitációt e hó 16-án ejti meg, s úgy a városi tanács mint a különböző hitfelekezetű lelkészek által szívélyesen fogadtatott.

— **Halle.** Rövid s csendes szenvedés után a német protestáns theologiai tudományosság egyik derék veteránja Dr. Tholuck Ágoston e hó 10-én 78 éves korában egy jobb házába költözött. A mily zajtalan volt egész élete, ép oly nyugodtak voltak végső perczei is. Utolsó szavai: „Én a haláltól nem félek, mert Krisztus értem is meghalt”, világosan mutatják, hogy itt egy valódi keresztyén várta a végső óra közeledtét. — Tholucknak működése, s különösen pedig a német egyetemi ifjuságra hatása a szó teljes értelmében óriásinak mondható. még alig egy évtizeddel ezelőtt magyar ifjaink is számosan vándoroltak el az ősz tudóshoz, hogy személyesen hallgathassák azon jeles tanár előadásait, kihez a világ minden részéből özönlött a tudányszomjas ifjuság. — A mi pedig theologiai irányzatát illeti: ő egyike volt azon elsőeknek, kik a XIX. századi rationalismus veszélyes áramlata ellen lelkök egész erejével sorompóba léptek. Mikor Strauss „Leben Jesu”-ja megjelent, „Glaubwürdigkeit der evangelischen Geschichte” című művében ez ellen is felemelte szavát. Egyébiránt mi itt röviden csakis az ő halálát akartuk jelezni, szándékunkban lévén róla még egy terjedelmesebb cikkben is megemlékezni.

— **Darmstadt.** Alig pár nappal ezelőtt halt meg itt Dr. Zimmermann Károly udvari lelkész és szuperintendens 74 éves korában. Ismeretes az ő neve az egész theologiai világban kötetekre menő egyházi beszédei által; de még ismeretesebbé lett, különösen pedig éppen a külföldi protestáns egyházakban, azáltal, hogy az általa szerkesztett, „Allgemeine Kirchenzeitung” című jeles egyházi lapban 1841-ben egy lelkes felhívást intézett az összes német protestáns lakossághoz a még mindig szunnyadó állapotban levő Gusztáv Adolf-egylet ügyében. Neki lehet tehát azt egyenesen köszönni, hogy e jótékony célú s világjelentőségű egyletet ismét életre hívta, melynek hosszú időn át buzgó és lelkiismeretes titkára is volt. — Ugyancsak ő volt szerkesztője a „Theologisches Litteraturblatt” és „Allgemeine Schulzeitung” című lapoknak is. Ime ily munkás egyént vesztett el ő benne a német protestáns egyház!

— **A dunántúli reform. egyházkerület pápai főiskolájában az 1877. tanévet bezáró vizsgálatok jul. 15—26-ig tartatnak, és pedig:** I. a testgyakorlati vizsga jul. 15-én délután 6 órakor; II. a theologusok vizsgái 16-án és 17-én; III. a joghallgatók alapvizsgái 16-án és 18-án; ugyanazok állam- és jogtudományi vizsgái 19, 20. és 21-én. A jogi alap- és államvizsgákra menendők lezckekönyvük, s esetleg egyéb jogi bizonyítványuknak is beadása mellett július 10-ikéig jelentkezni tartoznak. IV. a gymnasiumi közvizsgák 16—21-ig, a magánvizsgák 19-én és 20-án délután, az írásbeli érettségi vizsgák 21-én és

22-én, a szóbeliek 23—26-ig; V. a képezdészek vizsgája 19-én d. e. Mely vizsgákra tanintézetünk t. cz. előjáróit, a t. szülőket és tanügybarátokat tisztelettel meghívja Pápa, jun. 20. 1877.
A ref. főiskola igazgatósága.

Balogh Ferencz, felelős szerkesztő és kiadó.

H I R D E T M É N Y.

Épen most jelent meg s egyedül csak a szerzőnél kapható

Gyász- és sirbeszédék

(prédikációk, imák, sirversek) című munka.

Ára 1 frt 50 kr.

A füzet csinosan van kiállítva, szép tiszta nyomás, nagy nyolczadrét alakban. Tartalmaz: 16 sirbeszédet különféle korúak felett zár-imákkal versben; 10 udvaron mondandó gyászbeszédet s imát prózában; 8 prédikációt s két emlékbeszédet (a. Deák Ferencz felett, b. egy sarkó felállításakor elmondottat). Végre tartalmaz 20 különféle korúak felett mondandó u. n. sirverseket.

Ajánlom e művet azon ifju lelkésztársaim figyelmébe, kik a korszerűtlen, hosszú és unalmas halotti prédikációkat a térről leszoritani akarják; e rövid gyászbeszédekkel nekem azt tenni minden erőszak nélkül sikerült. Ajánlom a t. tanító urak figyelmébe is, mert művem jó részt versekből áll s búcsúztatók helyett szintén sikerrel használhatók némely darabok.

A pénz beküldése, vagy egyszerű megrendelés után a könyv bérmentve vagy utánvétellel azonnal küldetik posta fordultával.

Szegszárd, 1877. május hó.

Borzsák Endre,
ref. lelkész.

1—4

Pályázat.

A makói ref. nyilvános algymnasiumban a magyar-, német- és francia nyelv, és a természetrajz tanításával, s 900 o. é. frt javadalmazással összekötött tanári állomásra.

Az első próba-év leteltével, a tanári oklevél megszerzendő. Pályázók okmányait a ref. lelkészi hivatalhoz Makóra július 15-ig küldjék be. A megválasztott helyét f. évi aug. 29-én foglalja el.

Pályázat.

A makói nyilv. ref. gymnasiumnál a mennyiség tan és természetani tudományok 900 o. é. frt évi javadalmazással egybekötött tanszékére ezennel pályázat hirdetik. Megválasztott az első próba év eltelté után tanári oklevelet szerezni, és helyét folyó évi aug. 29-én elfoglalni köteles. Az okmányokkal felszerelt kérvények a makói református lelkészi hivatalhoz 1877. aug. 1-re beadandók.